

TOLNA MEGYE IVÓVÍZMINŐSÉGI HELYZETE
A TOLNA MEGYEI KORMÁNYHIVATAL NÉPEGÉSZSÉGÜGYI FŐOSZTÁLYÁNAK ÉS A JÁRÁSI
HIVATALOK NÉPEGÉSZSÉGÜGYI OSZTÁLYAINAK 2019. ÉVI VIZSGÁLATAI ÉS
ELLENŐRZÉSEI ALAPJÁN

KÖRNYEZET-EGÉSZSÉGÜGYI ÉRTÉKELÉS

Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet (Továbbiakban: Korm.rendelet) 9. § (2) szerint: „A kormányhivatal évente írásos jelentést készít a megye ivóvízminőségi helyzetéről, amelyről tájékoztatja az üzemeltetőket, az élelmiszeripari vállalkozásokra vonatkozóan az élelmiszerlánc-felügyeleti szervet és a területi vízügyi hatóságot.”

Jelen értékelés a fenti jogszabályi előírásnak eleget téve készült.

Tolna megyében a közüzemi ivóvízellátó rendszereket 3 üzemeltető szervezet működteti: a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt, az Egyesült Regionális Önkormányzati Víziközmű. Zrt. és a MEZŐFÖLDVÍZ Kft. A vízellátó rendszerek üzemeltetői a rendszeres, jogszabály által előírt ivóvíz vizsgálatokat az illetékes népegészségügyi szerv által jóváhagyott ütemterv szerint elvégzik vagy elvégeztetik.

A megye összes közüzemi vízellátó rendszerében, valamint a vízminőség szempontjából érzékeny egyedi rendszerekben (egészségügyi és szociális intézmények, külterületek, puszták) az előre meghatározott, szűrőpróbaszerű hatósági ivóvíz vizsgálatok is megtörténtek.

A 97 közüzemi ivóvízellátó rendszer és a 14 egyedi vízellátó egység mindegyikében legalább egy alkalommal történt helyszíni szemlével egybekötött ellenőrzés. Összességében a 111 vízellátó rendszerben 182 közegészségügyi-járványügyi ellenőrzés történt a megyében.

Mivel 2019-ban már mindegyik vízellátó rendszer rendelkezett jóváhagyott ivóvízbiztonsági tervvel, a helyszíni ellenőrzések során figyelembe vettük az elkészült vízbiztonsági tervek eljárásainak, szabályozásainak betartását is.

1. Az ivóvízellátás mennyiségi jellemzői

Tolna megyében az ivóvízellátásba bekapcsolt lakások aránya a KSH legfrissebb adatai szerint 95,6 %. Ez az arány az elmúlt évihez képest minimális mértékben, 0,5 %-al emelkedett. Ez a növekedés elsősorban a városokban tapasztalt erőteljes ingatlan építéseknek köszönhető. Az ellátottság mértékében a régi építési övezetekben változás nem történt.

Változatlanul a városok külterületein fordul elő nagyobb populációt érintően, hogy az ott élő lakosoknak nem biztosított a vezetékes ivóvíz. Így pl. Tamásiban, a nagy kiterjedésű, völgyekben elhelyezkedő külterületekre évek óta tartályban szállítja az önkormányzat az ivóvizet a hét három napján. Kérdéses, hogy erre a helyzetre a vízminőségjavító beruházás megoldást hoz-e.

Tolna megyében egyelőre stabilnak mondható a közüzemi ivóvízellátás - de egyrészt a szolgáltatók működésében tapasztalható nehézségek miatt, másrészt a műszaki létesítmények avulása miatt a közüzemi vízellátás egyre sérülékenyebb.

2019-ban a megyében két vízminőség javító beruházás kivitelezése volt folyamatban: Györkönyben és Harc községben. Mindkét beruházás megvalósítása 2020-ra húzódott. Harcon a projekt keretében a két új víztermelő kút elkészült.

Györköny község ivóvíz minőségjavító programjának zárása 2020 szeptemberében – a megfelelő próbaüzemi vizsgálatokat követően - sikeresen megtörtént.

További, vízjogi létesítési engedéllyel rendelkező, tervezett vízminőség javító beruházások:

- Tamási Város, ivóvízminőség javító program;
- Pincehely ivóvízminőség javító beruházása,
- Kölesd-Kistormás ivóvízminőség javító beruházása;
- Jánosmajor töltő vezeték építése a tengelici vízellátó rendszerhez;
- Magyarkeszi ivóvízminőség javító beruházása;
- Diósberény- Szakadát ivóvízminőség javító beruházása,
- Újireg ivóvízminőség javító beruházása,

Paks hálózatrekonstrukcióját, valamint a Paks II. beruházáshoz új vízkezelés (vas-mangántalanítás) kiépítését is tervezik. Paks több pontján elkezdődött a hálózat bővítés létesítési engedélyezése.

Több projekt esetében problémát okoztak a tervezési, ill. kivitelezési hiányosságok. Ezek nagy része arra vezethető vissza, hogy a leendő üzemeltetővel sem a tervezési, sem az építési fázisban nem egyeztettek, sokszor a területre sem engedték be a létesítményt később működtető szakembereket.. Így az átadott létesítményekben a próbaüzem után, hosszabb üzemelést követően jelentkeztek olyan hibák, amelyek egy része ugyan még garanciálisan vagy jótálláson belül javítható, de állandó közegészségügyi problémát jelenthet (pl. magas THM érték), vagy visszatérő mikrobiológiai problémát okozhat, és plusz feladatként, költségeként jelentkezik az üzemeltetőnél.

A jelenlegi beruházásoknál ez a hiányosság már nem áll fenn, a leendő üzemeltetőt is bevonják mind a tervezés, mind a kivitelezés fázisába.

A meglévő vízellátó hálózatokat évtizedekkel korábban építették, az akkori népességhez igazodva. Mára már ezek a kapacitások a fogyasztáshoz képest túlméretezettek, nagy a pangó vizek kialakulásának kockázata a műszakilag elavult, sokszor korrodált vezetékekben. Emiatt több lakossági panasz is érkezik az egészségügyi hatósághoz, de a megtett intézkedések (hálózat tisztítás, mosás, fertőtlenítés) csupán átmeneti eredményt hoznak. Szükséges lenne – főként a városok régi belterületi részein, városközpontokban – a nagyon régi vezetékek teljes cseréje.

Összességében megállapítható, hogy Tolna megyében az ivóvízzel való ellátottság a gyakorlatban teljes körű, mivel minden lakos a lakóhelyén, vagy annak közelében hozzájuthat ivóvízhez.

A kistérségi rendszerekbe be nem kapcsolt, illetve a vízminőség javító programokból kimaradt településeken hosszú távon vízellátási probléma jelentkezése nem zárható ki, bár az érintett önkormányzatok és az üzemeltetők együttműködésének következtében a legsürgetőbb feladatokat eddig mindig időben végrehajtották a szolgáltatók. Legfontosabb feladatnak látszik az egy víztermelő kúttal, illetve nem elégséges vízmennyiséget biztosító kutakkal rendelkező településeken új kút fúrásának támogatása.

2. Hatósági ellenőrzések, vízminőség vizsgálatok tapasztalatai

2019-ben az önkontrol vizsgálatok a jóváhagyott ütemtervek szerint teljes mértékben teljesültek. Az üzemeltetők a nagyobb vízellátó rendszerekben, illetve ott, ahol ismert vízminőségi probléma van, már a vizsgálati terv készítésekor magasabb mintaszámot határoznak meg a jogszabályban előírtaknál.

Az ivóvízminőség önellenőrző vizsgálatok alapján az elmúlt évekhez képest javulás nem látszik. A szűrőpróbaszerű, előre be nem jelentett hatósági vizsgálatok alapján viszont kismértékű javulás állapítható meg. A 2017. évi 23 %-kal szemben (ami már nagyon magas érték), 2018-ban a hatósági vizsgálatok 38 %-a volt kifogásolt vagy el nem fogadható, viszont 2019-ben ez az arány „csupán” 27,3 % volt. A mikrobiológiai vízminőség romlást egyértelműen a hálózatok romló műszaki állapota, valamint a vízművek megfelelő forráshiánya okozza elsősorban.

A vízminőség javító beruházások hatása 2019-ben már jelentősen érvényesül, kémiai vízminőség jellemzők szempontjából szinte minden érintett településen megfelelő a vízminőség. Gyakorlatilag a még nem végrehajtott beruházások miatt az érintett településeken haladja meg a fogyasztói hálózaton az ammónium, ritkán a vas és a mangán a parametrikus értéket.

Hatósági vízvizsgálatot követően 49 alkalommal intézkedett az illetékes népegészségügyi osztály a megfelelő vízminőség helyreállítása érdekében – legtöbb esetben mikrobiológiai vízminőség kifogás miatt.

Közvetlen emberi egészséget veszélyeztető szennyező komponens miatt el nem fogadható vízminőség csupán néhány esetben fordult elő, ami a hálózati nitrit koncentráció emelkedését jelezte. Emiatt átmenetileg, rövid ideig Tamásiban el kellett rendelni az ivóvíz szállítását.

A helyszíni ellenőrzések lefolytatása során az ellenőrzött felek együttműködők voltak. Az ivóvizet biztosító műtárgyak állapota szemrevételezéssel általában kielégítő, több helyen a műtárgyak állagmegóvására, festésére hívtuk fel a figyelmet. Hatósági intézkedést megalapozó hiányosság a helyszíni ellenőrzések során nem merült fel, csupán apróbb üzemeltetői hiányosságok (pl.: védőterület kerítésének szakadása) fordultak elő, melyet az üzemeltetők pótoltak.

3.) Kiemelt vízminőségi problémák Tolna megyében 2019-ben

A hálózaton a nitrit megjelenése már csak néhány településen visszatérő probléma, és csak szórványosan fordult elő, mivel a legtöbb érintett településen a tervezett vízminőség javító program megvalósult. Ez alól kivétel **Tamási város**, ahol továbbra is késik a vízminőségjavító program elindítása – az elavult, rossz hidraulikai kialakítású, kedvezőtlen vízbázis adottságú rendszerben az üzemeltető részéről napi küzdelem a megfelelő minőségű vízszolgáltatás. Tamásiban a klór-dioxidos fertőtlenítés beüzemelését követően is a nitrit monitoringot fenntartottuk, mivel a klór-dioxid csökkenése (pl. hálózati szennyeződés csőtörés következtében), vagy azonnali klóros fertőtlenítés esetén a végszakaszokon, pangó részeken gyorsan megjelenik a nitrit a hálózatban.

Nitrit monitoring működik még Pincehelyen is – ott határérték feletti eredmény nem volt. Tolnanémediben fordult elő egy alkalommal kismértékű határérték túllépés. Mivel ott már működik vízkezelési technológia, ez inkább vízkezelési hiányosságra vezethető vissza.

Ólom határérték túllépés két esetben fordult elő. Az egyik Nagykónyi Medgyespusztán a glóbusznál. Itt az üzemeltető nem találta az ólom forrását. A másik eset a Dalmand Óvoda belső hálózatát érintette – itt az üzemeltető tájékoztatta a tennivalóról a fenntartót. A kontroll vizsgálat során az ólom koncentráció méréshatár alatti volt.

Arzén határérték túllépés 2019-ben sem fordult elő az elkészült, és megfelelően működő új vízkezelési technológiáknak köszönhetően.

4.) Rendkívüli helyzetek az ivóvízellátás területén Tolna megyében 2019-ben

2019-ben az ivóvízellátásban Tolna megyében rendkívüli helyzet néhány esetben előfordult.

A megyei Főosztály egy alkalommal intézkedett az ivóvíz fogyasztásának korlátozásáról. Tamásiban az önellenőrző vizsgálatok során folyamatosan mért határérték feletti nitrit koncentráció, valamint ezt követően a hatósági vizsgálat szerinti nitrit határérték túllépés miatt. 2019. augusztus 6-án a víz fogyasztásának korlátozását rendelte el az egy év alattiak és várandósok részére, amit a megfelelő kontrol eredmények alapján 2019. augusztus 8-án fel is oldott.

A Dombóvári Járási Népegészségügyi Osztály illetékességi területén egy esetben, Mislán rendkívüli vízminőség romlást jelentő súlyos bakteriológiai vízszennyezés miatt a teljes hálózat tisztítását, mosását és fertőtlenítését, a szolgáltatott közüzemi ivóvíz ivás, étel- és italkészítés, valamint fogmosásra történő felhasználása előtti forralását rendelte el. Az üzemeltető a szükséges intézkedéseket megtette, a lakosságot, önkormányzatot kiértécsítette. Az érintett községben enterális eredetű megbetegedések halmozódást nem jeleztek.

A hatósági vízminőség eredménye szerint Döbrököz kijelölt mintavételi pontján a mikroszkópos vízminőség jellemzők mennyisége túllépte a megengedett értéket. A hatósági intézkedést követően az üzemeltető írásban azt a tájékoztatást adta, hogy a vízműtelep 2x 50 m³-es tisztavíz tározójának vasbeton falazatán repedéseket fedeztek fel. A repedések javítását garanciálisan kérték a vízminőség javító program keretében megépült létesítmény kivitelezőjétől, ami megtörtént..

Iregszemcse- Csehipusztán a vízszállítás (tartályos) megkezdésekor biztonsági okokból írta elő a járási osztály a forralás utáni felhasználást.

Simontornya városban az évben, júniusban és decemberben is vízellátási problémák merültek fel. Ezekben a helyzetekben a szolgáltató tartályban (lajtós kocsival) hordta a vizet a technológia nyersvízmedencéjébe és a lakosoknak. A vízmennyiség hiányáról (kút kapacitás hiánya) több alkalommal értesítette már az illetékes népegészségügyi szerv az önkormányzatot és a vízügyi hatóságot is.

Összességében megállapítható, hogy Tolna megyében az ivóvíz biztonsági felügyelet folyamatosan, és hatékonyan működik. A vízellátó rendszereket üzemeltető szervezetek – a rendelkezésükre álló erőforrásokat is figyelembe véve – a lehető legnagyobb odafigyeléssel működtetik a vízellátási létesítményeket.

A még folyamatban, ill. tervezési fázisban lévő vízminőségjavító programok befejezését követően mind az önkormányzatoknak, mind az üzemeltetőknek elsősorban az elmúlt évtizedekben elmaradt hálózatrekonstrukciókra, fejlesztésekre kell fókuszálniuk. A vízellátás mennyiségi korlátok nélküli biztosítása érdekében az érintett településeken, település részeken új kutak létesítése hosszú távon tovább nem halogatható.

Szekszárd, 2020. október 6.

Készült: a Tolna Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály, és a járási hivatalok népegészségügyi osztályainak jelentései, tájékoztatói alapján.

Összeállította: Tolna Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály